

ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนการดำเนินงานนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ:

กรณีศึกษา การถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง

A Lesson Learned from Driving Operation of Self-help

Land Settlement of Northern Zone:

A Case Study of Withdrawal of Self-help Land Settlements

พิสิฐ โอ่งเจริญ¹ และ เกษทิพย์ ปลื้มวงษ์^{2*}

Pisit Ongcharoen¹ and Kettip Pluemvong^{2}*

¹สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จ. เชียงราย 57100

School of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University, Chaing Rai 57100, Thailand

²ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อ. องค์กรักษ์ จ. นครนายก 26120

HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Medical Center, Ongkharak, Nakhon Nayok 26120, Thailand

*Corresponding author: E-mail: Dr.kettip@gmail.com

(Received: July 9, 2022; Accepted: September 6, 2022)

Abstract: This study aimed: 1) to study the effectiveness of operations of self-help land settlement of northern zone 2) to prepare guidelines for the overall removal of the self-help land settlement of the northern zone. The result of the study was as follows; 1) there were 4 aspects of the effectiveness of the removal of Self-help Land Settlements of Northern Zone: auditing the map of sheet number to be completed, expediting the release of certificate of utilization, and creating public relations for the members of self-help land settlement and agencies to know and the preparation of various information. The implementation of the self-help land settlement project still had limitations that needed to be addressed and to increase work efficiency. The project should be continued for the next 10 years to comply. 2) There is a way to withdraw the self-help land settlement of Northern Zone as follows; accelerate data collection and coordination of members network partners and relevant agencies to obtain complete and up-to-date information, determine the criteria for the quality of life of the settlement members and use information about the Settlement members to enhance the quality of life.

Keywords: Lesson learned, driving operation, self-help land settlement of northern zone, withdrawal of self-help land settlements

บทคัดย่อ: การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานถอนสภาพนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ และ 2. เพื่อจัดทำแนวทางในการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองในภาพรวมของโซนภาคเหนือ จากผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพการดำเนินการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ มีทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการตรวจสอบระวางแผนที่ให้แล้วเสร็จ ด้านการเร่งรัดออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ ด้านการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกนิคมและหน่วยงานทราบและด้านการจัดเตรียมข้อมูลด้านต่าง ๆ โดยภาพรวมการดำเนินโครงการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองยังมีข้อจำกัดที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพขับเคลื่อนงานการดำเนินโครงการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองควรมีการดำเนินการต่อไป ในระยะเวลา 10 ปี 2) มีแนวทางในการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองในภาพรวมของโซนภาคเหนือ ดังนี้ เร่งดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและประสานงานสมาชิก

ภาคีเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกนิคมและนำข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกนิคมมาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

คำสำคัญ: ถอดบทเรียน การขับเคลื่อนการดำเนินงาน นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ การถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง

คำนำ

กองพัฒนาสังคมกลุ่มเป้าหมายพิเศษ งานนิคมสร้างตนเอง มีภารกิจในการดำเนินการ 1) จัดสรรที่ดินให้ราษฎรกลุ่มเป้าหมายอพยพครอบครัวเข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพและอยู่อาศัยในนิคมสร้างตนเองอย่างเป็นระเบียบและถาวร พร้อมทั้งส่งเสริมให้ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นเป็นของตนเองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์และเป็นมรดกตกทอดไปสู่ลูกหลาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bilheem *et al.* (2017) สรุปได้ว่า การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของราษฎร คือ การมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีความปลอดภัย มีรายได้แน่นอนที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข 2) พัฒนานิคมสร้างตนเองในด้านต่าง ๆ ให้สมาชิกนิคมมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phatanasri (2015) โดยการให้สมาชิกนิคมสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพที่ชุมชนกระทำอยู่ จากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชุมชน จะช่วยให้สมาชิกนิคมมีแนวทางประกอบอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และ 3) สอนนโยบายของรัฐบาลในลักษณะโครงการพิเศษตามมติคณะรัฐมนตรีในการแก้ไขปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความสุขให้สังคมมีความมั่นคงและเพื่อให้ครอบครัวราษฎรยากจนในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Parinyasutinun (2019) คือ การพัฒนาขับเคลื่อนนิคมสร้างตนเองเพื่อพัฒนาวิถีชุมชน ผ่านองค์การภาครัฐ ด้วยการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงการ

มีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในระดับปัจเจกบุคคลครัวเรือน ระดับชุมชนและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Che-tae (2017) รายงานว่า การที่ภาครัฐเข้ามามีบทบาทให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนเพื่อให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจะมีส่วนช่วยให้มุมมองของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือยังไม่สามารถถอนสภาพนิคมสร้างตนเองได้ทำให้สมาชิกนิคมสร้างตนเองไม่สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินและยังคงไม่ได้รับเอกสารสิทธิ์และยังคงส่งผลให้หน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการประชุมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนและติดตามผลการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานถอนสภาพนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ และ 2. เพื่อจัดทำแนวทางในการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองในภาพรวมของโซนภาคเหนือ โดย Suwapong (2022) และ Kaewkongpan *et al.* (2021) รายงานว่า กระบวนการถอดบทเรียน (Lesson Learned) เป็นทั้งเครื่องมือในการเรียนรู้และเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมกระบวนการอันนำมาซึ่งการปรับวิธีคิดและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น ใช้หลักการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขั้นตอนการถอดบทเรียน มี 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการถอดบทเรียน ขั้นดำเนินการถอดบทเรียน ขั้นสรุปผลและเขียนรายงาน การถอดบทเรียนและขั้นติดตามการนำบทเรียนไปใช้ประโยชน์

อุปกรณ์และวิธีการ

ระยะเวลาในการวิจัย

การถอดบทเรียนการขับเคลื่อนการดำเนินงานนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ: กรณีศึกษา การถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง เป็นการดำเนินการถอดบทเรียน ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2564 ในพื้นที่นิคมสร้างตนเอง โซนที่ 1 ภาคเหนือ เพื่อนำเสนอข้อมูลเพื่อการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาเพื่อให้การดำเนินการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายพิเศษ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีเฉพาะเจ้าหน้าที่มาจากหน่วยงานนิคมสร้างตนเอง โซนที่ 1 ภาคเหนือ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ นิคมสร้างตนเองเขื่อนภูมิพล จังหวัดเชียงใหม่ นิคมสร้างตนเองกัวลม จังหวัดลำปาง นิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน จังหวัดอุดรธานี นิคมสร้างตนเองทุ่งสาน จังหวัดพิษณุโลก นิคมสร้างตนเองบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก นิคมสร้างตนเองทุ่งโพธิ์ทะเล จังหวัดกำแพงเพชร และผู้แทนภาคีเครือข่ายการพัฒนา ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่นที่หรือท้องถิ่น แบบเฉพาะเจาะจง รวมทั้งสิ้น 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การถอดบทเรียน (lesson learned) เป็นการทบทวนหรือสรุปประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมา เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของปัจจัยภายในและภายนอก ซึ่งทำให้เกิดผลอย่างเช่นปัจจุบัน ทั้งที่สำเร็จและล้มเหลว เพื่อค้นหาความจริง ความรู้จากการปฏิบัติที่ผ่านมาและการสร้างความรู้จากการปฏิบัติ ตลอดจนการปรับปรุง พัฒนาความรู้ เพื่อการปฏิบัติครั้งต่อไป โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนทำงาน เน้นการถอดบทเรียนในประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทำงานโครงการและต่อการบรรลุผลสำเร็จของโครงการต่าง ๆ ของนิคมสร้างตนเอง โซนภาคเหนือในอนาคต โดยพิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการทั้งระบบ

ตั้งแต่การวางแผน กระบวนการ ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการซึ่งจะวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการเล่าเรื่องที่ครอบคลุมถึงปัญหาความต้องการพัฒนางานนิคมสร้างตนเองโดยเฉพาะโครงการถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง โดยมีกระบวนการถอดบทเรียน ดังนี้

1. เตรียมประเด็นและกำหนดผู้ที่เกี่ยวข้องในการถอดบทเรียน
2. ประชุมทีมงานเพื่อทบทวนหัวข้อการถอดบทเรียน
3. เลือกวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้คำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ร่วมถอดบทเรียนได้เสนอแนวคิดเห็นอย่างเสรี
4. รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสรุปรายงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลนี้เป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะเจ้าหน้าที่ ที่มาจากหน่วยงานนิคมสร้างตนเอง โซนที่ 1 และผู้แทนภาคีเครือข่ายการพัฒนา ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงานท้องถิ่นที่หรือท้องถิ่น แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 25 คน ในการประชุมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนและติดตามผลการดำเนินงานนิคมสร้างตนเอง โซนภาคเหนือ ผ่านการประชุมกลุ่มย่อย โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ร่วมถอดบทเรียนได้เสนอแนวคิดเห็นอย่างเสรีซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งเป็นการหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนในเดือนตุลาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องจากการประชุมเชิงปฏิบัติการถอดบทเรียนและติดตามผลการดำเนินงานนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ผ่านการประชุมกลุ่มย่อย เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์แล้วจะดำเนินการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลและจัดกลุ่มในแต่ละประเด็นสำคัญในด้านต่าง ๆ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

จากผลการถอดบทเรียนและติดตามผลการดำเนินงานนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ จำนวน 6 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วย 1) นิคมสร้างตนเองเขื่อนภูมิพลจังหวัดเชียงใหม่ 2) นิคมสร้างตนเองกัวลมจังหวัดลำปาง 3) นิคมสร้างตนเองลำน้ำน่านจังหวัดอุดรธานี 4) นิคมสร้างตนเองทุ่งสานจังหวัดพิษณุโลก 5) นิคมสร้างตนเองบางระกำจังหวัดพิษณุโลก และ 6) นิคมสร้างตนเองทุ่งโพธิ์ทะเลจังหวัดกำแพงเพชร ผู้ศึกษาได้สรุปผลการถอดบทเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการดำเนินงานถอนสภาพนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ได้วางระบบการดำเนินการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองที่สอดคล้องกับนโยบายของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยได้มีการกำหนดช่วงเวลาในการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองไว้อย่างเหมาะสมและมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามมาตรา 19 ของ

พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยมีประสิทธิภาพในการดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการตรวจสอบระวางแผนที่ให้แล้วเสร็จ

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือที่ดำเนินการตรวจสอบระวางแผนที่ให้แล้วเสร็จครบถ้วนทุกระวางตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง เนื่องจากเป็นนิคมสร้างตนเองนำร่องในการถอนสภาพทั้งในแปลงที่ดินที่ระวางเดิมและระวางเพิ่มเติม ดัง Figure 1-3 ส่วนนิคมสร้างตนเองที่ยังไม่สามารถดำเนินการบรรลุผลลัพธ์เนื่องจาก 1) ขาดแคลนบุคลากร เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราบุคลากรกับพื้นที่ในความรับผิดชอบที่มีจำนวนมาก โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านงานแผนที่เพื่อทำการตรวจสอบระวาง 2) รูปแปลงในระวางแผนที่ไม่ตรงกับสภาพแปลงที่ดินจริง และ 3) เอกสารข้อมูลไม่ได้จัดระเบียบทำให้ยากต่อการสืบค้นและการนำมาใช้งาน

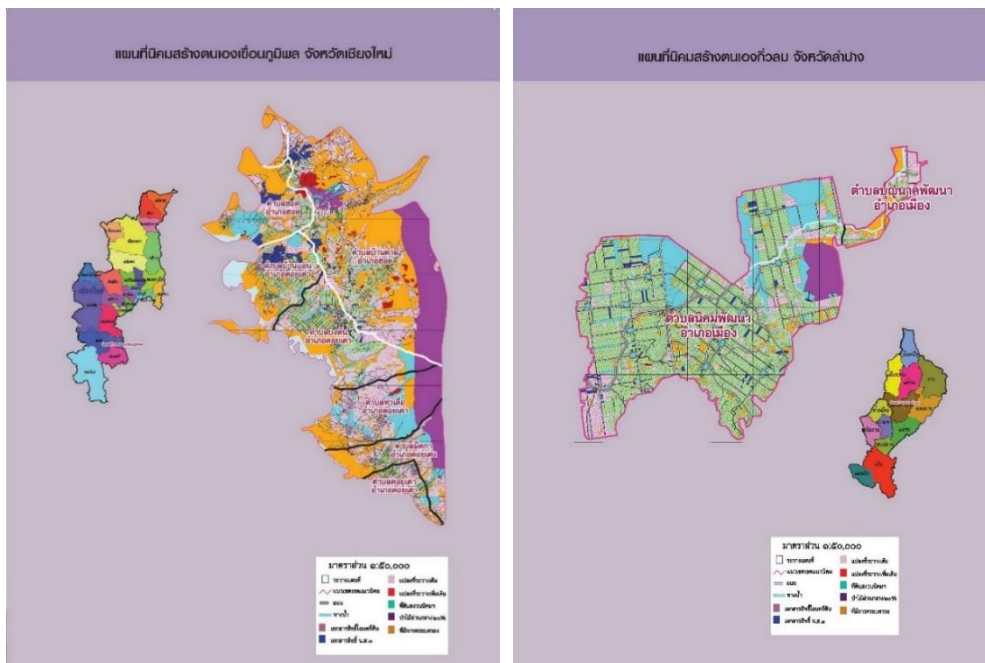

Figure 1. Map of Original land sheet number and additional land sheet number of Self-Help Land Settlement of Bhumibol Dam, Chiang Mai, Thailand and Kiew Lom, Lampang, Thailand

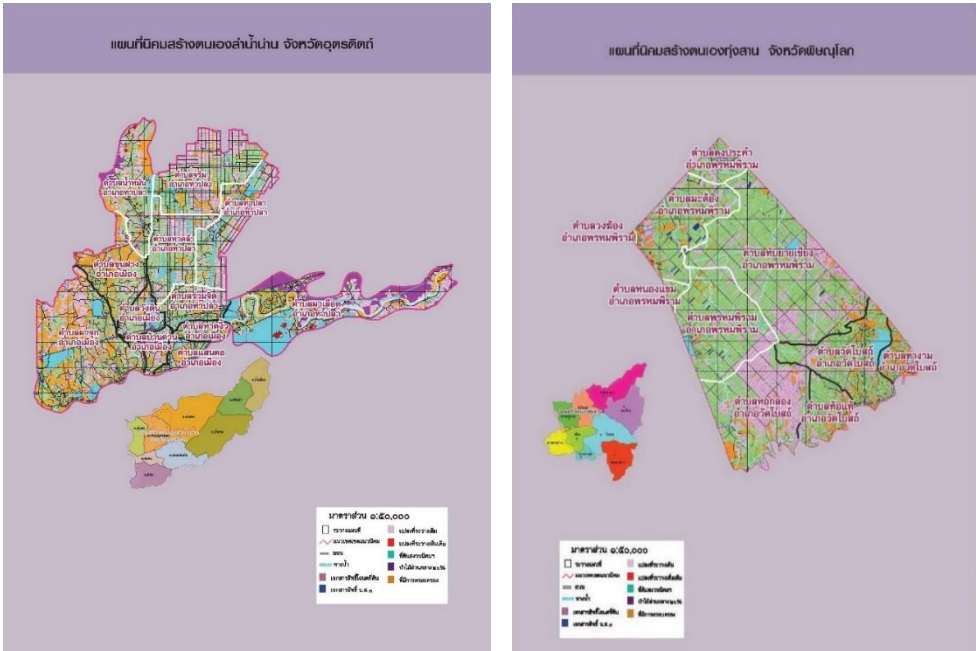

Figure 2. Map of Original land sheet number and additional land sheet number of Self-Help Land Settlement of Lam Nam Nan, Uttaradit, Thailand and Thung San, Phitsanulok, Thailand

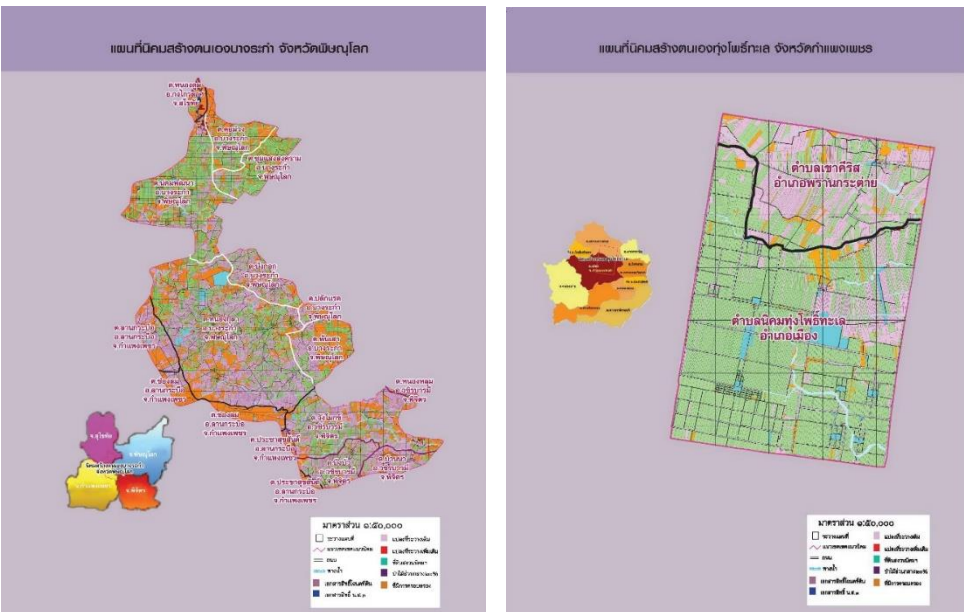

Figure 3. Map of Original land sheet number and additional land sheet number of Self-Help Land Settlement of Bang Rakam, Phitsnulok, Thailand and Thung Pho Thale, Kamphaeng Phet, Thailand

1.2 ด้านการเร่งรัดออกหนังสือแสดงการ ทำประโยชน์ (น.ค.3)

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ที่ดำเนินการ
บรรลุผลลัพท์ เนื่องจาก

- มีการประชาสัมพันธ์กับสมาชิกที่มีอายุ
สมาชิกครบ 5 ปี ที่ยังไม่ได้รับ น.ค.3 ให้มาดำเนินการ
ยื่นคำร้องได้ครบถ้วน

- มีหนังสือแจ้งให้สมาชิกที่มีอายุสมาชิก
ครบ 5 ปี มาเขียนคำร้องขอออก น.ค.3

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ที่ดำเนินการ
ไม่บรรลุผลลัพท์ เนื่องจาก

- มีการประชาสัมพันธ์และประสานผู้นำ
ชุมชนให้ดำเนินการแจ้งสมาชิกที่มีอายุสมาชิกครบ 5
ปี ทราบแต่สมาชิกมีจำนวนมาก

- เอกสารประกอบการออก น.ค.3 ไม่เป็น
ปัจจุบัน

- สมาชิกนิคมฯ ที่ได้รับอนุญาตฯ ประเภท
รับสิทธิ์แทน ไม่สามารถยื่น น.ค.2 ได้ เนื่องจาก
เอกสารประกอบของทายาทโดยธรรมไม่ครบถ้วน

- ทุกนิคมฯ ทั่วประเทศ ต้องส่งเรื่องให้
ส่วนกลางพิจารณาอนุญาตและลงนามใน น.ค.3 จึง
ทำให้ภาระงานกระจุกตัวที่ส่วนกลาง จึงเกิดความ
ล่าช้า

1.3 ด้านการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิก นิคมและหน่วยงานทราบ

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือที่ดำเนินการ
บรรลุผลลัพท์ เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ
แผนถอนสภาพนิคมให้แก่สมาชิกนิคมและราษฎร
ทั่วไปรวมถึงหน่วยงานราชการและเอกชนได้ทราบ
มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึงปัจจุบัน
โดยเฉพาะนิคมนำร่องการถอนสภาพนิคม ได้มีการ
ชี้แจงและทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวเขตนิคม
และพื้นที่ทับซ้อนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึง
จัดทำห้องปฏิบัติการถอนสภาพที่จัดเก็บรวบรวม
ข้อมูลด้านสมาชิก ด้านพื้นที่ เพื่อให้ง่ายต่อการ
ตรวจสอบข้อมูลด้านต่าง ๆ และการให้บริการ

ประชาชนและให้ประชาชนรับรู้เรื่องการถอนสภาพ
นิคมสร้างตนเองได้ง่ายขึ้นเมื่อประชาชนมาติดต่อ

1.4 ด้านการจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ

1) ทะเบียนการบรรจุสมาชิกและการออกหนังสือ แสดงการทำประโยชน์ (ระบบงานนิคมสร้าง ตนเอง)

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือที่
ดำเนินการด้านทะเบียนการบรรจุสมาชิกและการ
ออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์สำเร็จ เนื่องจากมี
บุคลากรรับผิดชอบงานบันทึกข้อมูลโดยตรงและมี
การพิจารณาคัดเลือกราชการเป็นสมาชิกนิคมฯ
ครบถ้วน ไม่มีคำร้องขอสมัครเป็นสมาชิกนิคมตกค้าง
ส่วนนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือที่ยังไม่สามารถ
ดำเนินการได้ครบถ้วน เนื่องจากข้อมูลทะเบียน
สมาชิกที่ยังคงเป็นเอกสารกระดาษ ยังนำเข้าข้อมูล
ในระบบไม่ครบถ้วน เนื่องจากบุคลากรในการบันทึก
ข้อมูลและข้อมูลบางส่วนเป็นข้อมูลเก่า อีกทั้งข้อมูล
ทะเบียนสมาชิกยังคงเป็นเอกสารเดิมยังนำเข้าสู่
ระบบไม่ครบถ้วน

2) ทะเบียนอาคาร สถานที่ และอื่น ๆ เพื่อส่งมอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือขอกันไว้ใช้ประโยชน์ (ระบบงานนิคมสร้างตนเอง)

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ยัง
ดำเนินการไม่บรรลุผลลัพท์ ยังคงต้องมีการลงพื้นที่
ตรวจสอบที่สงวนนิคมที่สาธารณะ อาคาร สถานที่
และถนนนิคม โดยการประสานผู้นำชุมชนในท้องที่
เพื่อตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานหลาย
ด้านจึงส่งผลให้บางงานล่าช้า ทั้งนี้ได้มีการจัดทำ
ทะเบียนด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปไว้ในเบื้องต้น

3) ทะเบียนอาคาร สถานที่ และอื่น ๆ เพื่อส่งมอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือขอกันไว้ใช้ประโยชน์ (ทะเบียนครุภัณฑ์ ทะเบียนที่ราชพัสดุหรือระบบ บริหารพัสดุและอื่น ๆ)

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ มีการ
ตรวจสอบพัสดุและครุภัณฑ์เป็นประจำทุกปี โดยมิ
การบันทึกข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปและเสนอ
รายงานต่อกรม

จากผลการถอดบทเรียนและติดตามผลการดำเนินงานนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ผู้ศึกษาได้นำเสนอปัจจัยความสำเร็จในการทำงาน ปัญหาอุปสรรค/ข้อจำกัดในการทำงาน ความต้องการสนับสนุนในการพัฒนาการดำเนินการ โดยเรียงจากความถี่ที่มีความสำคัญในการเร่งดำเนินการ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการดำเนินงานถอนสภาพนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จในการทำงาน

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดกลุ่มปัจจัยความสำเร็จในการทำงาน โดยเรียงลำดับจากความถี่ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดและนำเสนอเป็นกลุ่ม 4M ดังนี้

● Man บุคลากร เจ้าหน้าที่หรือประชาชน

1. มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ
2. ราษฎรซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในที่ดินที่ถือครองมีความตื่นตัวที่จะดำเนินการตามสิทธิของตน มีการบอกต่อ ๆ กันจึงทำให้มีสมาชิกนิคมมาติดต่อขอรับบริการเพิ่มขึ้น

● Method วิธีการหรือกระบวนการบริหารจัดการ

1. มีการจัดทำข้อมูลและแผนถอนสภาพของนิคมร่วมกันระหว่างส่วนกลางและนิคมสร้างตนเองส่วนภูมิภาค
2. มีการเลือกกิจกรรมและสรรหากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการได้ตรงกับวัตถุประสงค์
3. มีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง
4. มีการประชาสัมพันธ์สมาชิกนิคมราษฎรทั่วไปในเขตนิคม ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำให้ราษฎรและสมาชิกนิคมมาแสดงตนและขอรับบริการจำนวนมากขึ้น
5. มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เข้าใจง่าย เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ ให้มีช่องทางการเผยแพร่อย่างทั่วถึง

รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการประชาสัมพันธ์

6. มีการจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ทั้งทะเบียนสมาชิกนิคม ทะเบียนครุภัณฑ์ สิ่งปลูกสร้าง มีการบันทึกข้อมูลที่ครบถ้วนเป็นปัจจุบันและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดเก็บข้อมูล

7. นิคมสร้างตนเอง ดำเนินการตรวจสอบระวางแผนที่และเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นภาระงานของนิคมฯ ให้ถูกต้อง ครบถ้วนก่อนจัดส่งส่วนกลางดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปครบทุกราย

8. นิคมสร้างตนเอง มีการดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนที่ส่วนกลางกำหนดทุกประการ ตลอดจนเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

9. ส่วนกลางต้องมีบทบาทและลงพื้นที่ในการช่วยนิคมฯ ที่จะมีการถอนสภาพ โดยระดมผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านกฎหมาย ด้านงานสำรวจรังวัด ด้านงานทะเบียน

10. ส่วนกลางต้องวางแผนจัดทำกรถอนสภาพนิคมแต่ละนิคมฯ ที่มีแผนจะถอนสภาพก่อนพร้อมเร่งดำเนินการออก น.ค.3 ให้กับราษฎรในพื้นที่นิคมต่าง ๆ โดยเร็วเพื่อนิคมฯ จักได้ทราบทิศทางและวางแผนการดำเนินการ ได้อย่างชัดเจนขึ้น

● Material วัตถุดิบหรือข้อมูล เช่น ข้อมูลที่ใช้งบประมาณ

1. มีข้อมูลด้านงานแผนที่ที่เป็นระบบ
2. มีสถานะรูปแปลงที่ครบถ้วนสมบูรณ์

● Machine อุปกรณ์/เครื่องมืออำนวยความสะดวก

1. มีการจัดทำห้องปฏิบัติการถอนสภาพเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แก่สมาชิกผู้มาติดต่องานราชการ
2. มีสถานที่ในการเก็บเอกสาร ข้อมูล วัสดุครุภัณฑ์ โดยจัดเป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ
3. สภาพของพัสดุครุภัณฑ์สมบูรณ์สามารถใช้งานและส่งมอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

ปัญหาอุปสรรค/ข้อจำกัดในการทำงาน

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการจัดกลุ่มปัญหาอุปสรรค/ข้อจำกัดในการทำงาน โดยเรียงลำดับจากความถี่ที่มีความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดและนำเสนอเป็นกลุ่ม 4M 1E ดังนี้

● Man บุคลากร เจ้าหน้าที่หรือประชาชน

1) บุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

1.1 เจ้าหน้าที่ช่างรังวัดมีจำนวนน้อย ทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามแผนได้

1.2 บุคลากรไม่เพียงพอและขาดแคลนผู้มีความรู้ เช่น งานด้านแผนที่ งานทะเบียน

1.3 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโยกย้าย ลาออก เกษียณอายุราชการ จึงไม่มีบุคลากรที่รู้งาน

2) ประชาชนหรือสมาชิก ราษฎร

2.1 สมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและนอกเขตนิคมไม่สามารถเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์ของนิคม จึงยังไม่รับรู้เรื่องการถอนสภาพนิคมจึงมาติดต่อขอใช้บริการล่าช้าหรือไม่เข้ามาดำเนินการ

2.2 สมาชิกและราษฎรยังไม่เข้าใจเรื่องการถอนสภาพนิคมและยังไม่มีความพร้อมในการมาติดต่อใช้บริการ

2.3 สมาชิกไม่ได้อยู่ในพื้นที่ทำให้การประสานงานเรื่องการออก น.ค.3 เกิดความล่าช้า

2.4 สมาชิกและราษฎรบางส่วนยังคงไม่รู้และมาติดต่อนิคมล่าช้าและยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการถอนสภาพนิคม

2.5 สมาชิกรายเดิมที่ได้โอนดไปแล้วไม่มีการติดต่อนิคมฯ ทำให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน นิคมฯ ไม่ทราบว่ารายใดบ้างได้นำไปออกโฉนดแล้ว

● Method วิธีการหรือกระบวนการบริหารจัดการ

1. เจ้าหน้าที่ส่วนกลางยังไม่ได้ลงพื้นที่มาตรวจสอบ

2. ผู้ปกครองนิคม ไม่มีอำนาจในการลงนามใน น.ค.3 จึงจำเป็นต้องส่งให้ส่วนกลางเป็นผู้พิจารณาดำเนินการ

3. ทะเบียนสมาชิกเดิมยังเป็นสมุดคู่มือ ยังไม่นำลงระบบอย่างครบถ้วน ยากต่อการค้นหาเพื่อนำมาใช้ประกอบการดำเนินงานและข้อมูลยังไม่เป็นปัจจุบันและมีบางข้อมูลซ้ำซ้อนและไม่ถูกต้อง

4. ระบบงานทะเบียนสมาชิกนิคมซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจ

● Material วัตถุดิบหรือข้อมูล เช่น ข้อมูลที่ใช้งบประมาณ

รายการที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่เป็นทรัพย์สินของนิคมฯ ยังไม่ชัดเจนและไม่แน่ใจว่ามีครบถ้วนหรือไม่

● Machine อุปกรณ์/เครื่องมืออำนวยความสะดวก

1. แบบฟอร์มมีการปรับเปลี่ยนตามนโยบายของผู้บริหารแต่ละท่านที่กำกับดูแลงานนิคม

2. เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์มีสภาพเก่าทรุดโทรมใช้งานไม่มีประสิทธิภาพ ไม่พร้อมใช้งานและไม่เพียงพอในการทำงาน เช่น คอมพิวเตอร์ทำงานช้า/ไม่รองรับโปรแกรมการทำงานที่จำเป็น เครื่องปริ้นเตอร์มีจำนวนจำกัด

● Environment สิ่งแวดล้อม ปัญหาหรือความเสี่ยง

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่วนกลางปฏิบัติงานนอกสถานที่หรือทำงานที่บ้าน (work from home: WFH) จึงไม่สามารถตรวจสอบเอกสารที่ทุกนิคมฯ ส่งไปได้ในทันที จึงเกิดความล่าช้าในการทำงาน

ความต้องการการสนับสนุน

1. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านงานแผนที่ให้แก่นิคมฯ

2. มีกระบวนการที่ชัดเจนในการดำเนินงานกับบุคลากรของนิคมฯ ที่ด้อยสมรรถนะ/ศักยภาพในการปฏิบัติงาน

3. ส่วนกลางต้องมอบอำนาจให้นิคมฯ สามารถลงนามใน น.ค.3 ได้

4. ส่วนกลางจัดทำฐานข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และสนับสนุนการนำเข้าข้อมูลของทุกนิคมฯ ให้มีความครบถ้วนเป็นปัจจุบัน เพื่อประกอบการตรวจสอบและบันทึกข้อมูลได้แบบ Realtime

5. ให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและมีการลงพื้นที่ติดตามสมาชิกนิคมฯ

6. มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเขียนคำร้อง การจำลองรูปแบบและลดการใช้เอกสารจำนวนมากเป็นการใช้สำเนาแบบอิเล็กทรอนิกส์

7. จัดเจ้าหน้าที่ร่วมลงสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของนิคมฯ ทุกแห่งเพื่อความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์และเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน

8. ส่วนกลางควรเร่งดำเนินการตรวจสอบเอกสารข้อมูลที่ดินฯ ส่งเข้าไปให้ดำเนินการโดยเร็วที่สุด เพื่อลดความเครียดของราษฎร ตลอดจนลดความกดดันของเจ้าหน้าที่

นิคมสร้างตนเองเป็นหน่วยสนับสนุนและรับผิดชอบการปฏิบัติงานในเขตพื้นที่การดูแลของนิคมสร้างตนเองแต่ละแห่ง อีกทั้งยังต้องมีสมาชิกนิคมและราษฎรบางรายยังคงไม่เข้าใจในเรื่องการถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง รวมถึงการบุกรุกพื้นที่สงวนนิคม โดยยังคงมีการสนับสนุนนิคมฯ เพิ่มเติม ดังนี้

1. เร่งดำเนินการเชิงรุกในการลงพื้นที่สร้างความรู้และความเข้าใจในพื้นที่และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ มากขึ้น

2. การลงพื้นที่ตรวจสอบที่ดิน

3. การปรับปรุงพื้นที่โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ที่สาธารณะ ที่สงวนนิคม

4. การอบรมการใช้เทคโนโลยีในงานนิคมฯ

5. บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น งานแผนที่ งานทะเบียนสมาชิก งานด้านสื่อประชาสัมพันธ์งานด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์

2. แนวทางในการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองในภาพรวมของโซนภาคเหนือ

นิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ได้จัดทำแนวทางการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองที่สอดคล้องกับ

นโยบายของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ตามมาตรา 19 ของพระราชบัญญัติที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 โดยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการ ดังนี้

1. เร่งดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและประสานงานสมาชิก ภาคีเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

2. กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกนิคม คือ ร้อยละกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับเอกสารสิทธิครบถ้วนสมบูรณ์

3. นำข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกนิคมมาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกนิคมที่มีอยู่สามารถนำมาใช้ในการทำงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตสมาชิกนิคมฯ ได้แต่ยังไม่เคยมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประมวลผลประกอบการพิจารณาใด ๆ จึงควรให้มีการจัดนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเร่งดำเนินการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีในงานนิคมฯ เพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น งานแผนที่ งานทะเบียนสมาชิก งานด้านสื่อประชาสัมพันธ์ งานด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

วิจารณ์

จากการถอดบทเรียนและติดตามผลการดำเนินงานครั้งนี้ โดยภาพรวมการดำเนินโครงการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองยังมีข้อจำกัดที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปัญหามีปัจจัยความสำเร็จเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานถอนสภาพนิคมสร้างตนเองให้ดียิ่งขึ้นในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่หรือประชาชน โดยการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และเชี่ยวชาญในการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกราษฎรตระหนักและตื่นตัวในการดำเนินการตามสิทธิของตนเอง 2) ด้านวิธีการหรือกระบวนการบริหาร โดยการจัดทำข้อมูลและแผนถอนสภาพของนิคมร่วมกันระหว่างส่วนกลางและ

นิคมสร้างตนเองให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปรับกระบวนการสรรหากลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการให้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีการจัดทำทะเบียนข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันโดยใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยและเหมาะสมมาใช้ในการดำเนินการ มีการประสานงาน ประชาสัมพันธ์เชิงรุกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกนิคมมาแสดงตนและมาขอรับบริการเพิ่มมากขึ้น และดำเนินการตรวจสอบระวางแผนที่และเอกสารต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hanmang and Phromlha (2020) สรุปได้ว่า ในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์โดยการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ชาวบ้านโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชาวบ้านเกิดความเข้าใจและดำเนินการได้ถูกต้องและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง 3) ด้านการจัดเตรียมวัตถุดิบหรือข้อมูลที่จำเป็นให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์พร้อมใช้ โดยเฉพาะแผนที่ที่เป็นระบบและมีสถานะรูปแปลงที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และ 4) ด้านอุปกรณ์หรือเครื่องมืออำนวยความสะดวก ควรมีการจัดทำห้องปฏิบัติการถอนสภาพนิคมเพื่อประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้แก่สมาชิกและควรจัดเตรียมสถานที่ในการเก็บเอกสาร ข้อมูล วัสดุ ครุภัณฑ์ โดยจัดเป็นหมวดหมู่และเป็นระบบง่ายต่อการค้นหา รวมถึงการตรวจเช็คสภาพและบำรุงรักษาพัสดุ ครุภัณฑ์ให้มีความสมบูรณ์พร้อมใช้และสามารถส่งมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ หากนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือทั้ง 6 แห่ง ดำเนินการนำวิธีการทำงานที่ได้เรียนรู้ร่วมกันไปประยุกต์ใช้ก็จะเกิดประโยชน์โดยตรงแก่สมาชิกในชุมชนในการได้รับเอกสารสิทธิ์ได้ตามเป้าหมายและสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้อย่างเต็มที่และยังเป็นการยกระดับการทำงานของนิคมสร้างตนเองได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้การดำเนินการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองได้อย่างสัมฤทธิ์ผลและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 ซึ่งเป็นภารกิจและเป้าหมายหลักของงาน

นิคมฯ โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phatthanasri (2015) และ Injun *et al.* (2018) นิคมสร้างตนเอง จัดตั้งเพื่อแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำมาหากินของราษฎรยากจน โดยการนำที่ดินรกร้างว่างเปล่า เป็นป่าเสื่อมสภาพมาจัดสรรให้ราษฎรใช้เป็นที่อยู่อาศัยทำกิจและประกอบอาชีพทางการเกษตรตามวิถีชุมชนส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจได้ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อการจัดนิคมได้บรรลุตามเป้าหมาย ให้ประกาศสิ้นสุดสภาพนิคมสร้างตนเอง ซึ่งกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ดำเนินการเพื่อเตรียมการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองโซนภาคเหนือ ทั้ง 6 แห่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีการบรรจุสมาชิกเข้าอยู่อาศัยและเข้าทำประโยชน์ในที่ดินรวมทั้งพัฒนาด้านอาชีพ รายได้และคุณภาพชีวิตโดยนิคมสร้างตนเองเป็นหน่วยสนับสนุนและรับผิดชอบการปฏิบัติงานในเขตพื้นที่การดูแลของนิคมสร้างตนเองแต่ละแห่ง ดังนั้นการดำเนินโครงการถอนสภาพนิคมสร้างตนเอง ควรมีการดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 10 ปี โดยมีแนวทางเร่งดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและประสานงานสมาชิก ภาคีเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกนิคมและนำข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกนิคมมาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srichai (2018) และ Ongcharoen (2021) รายงานว่า การแก้ปัญหา นิคมสร้างตนเองเชิงบูรณาการร่วมกันกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนจะมีส่วนช่วยให้การทำงานสัมฤทธิ์ผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

การดำเนินโครงการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองควรมีการดำเนินการต่อไป ในระยะเวลา 10 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินการและการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐหลาย ๆ

ฝ่าย เพื่อให้การดำเนินการถอนสภาพนิคมสร้างตนเองบรรลุผลสำเร็จ หากนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ก็จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกนิคมฯ ในการได้รับเอกสารสิทธิ์และสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งหน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้เข้าดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ กองพัฒนาสังคม กลุ่มเป้าหมายพิเศษ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ที่สนับสนุนและให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำบทความ ขอขอบพระคุณ ภาควิชาเครือข่ายทุกภาคส่วนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมในด้านข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- Bilheem, N., S. Jitpiomsri and K. Hongcha yangkool. 2017. The scope of quality of life of the people affected by the unrest in the three southern border provinces: A case study of Raman district, Yala province. Al-Nur Journal of Graduate School, Fatoni University 12(23): 95-105. (in Thai)
- Che-tae, A. 2017. People's perspectives towards operation of government officers in three southern border provinces. Al-Hikmah Journal of Fatoni University 7(13): 15-24. (in Thai)
- Hanmang P. and Phromlha, W. 2020. Conflicts and Collaboration in Public land Management: The case study of KhokNongsim in Pathumrat District, Roiet. Governance Journal 9(2): 435-470. (in Thai)
- Injun, B., S. Katangchol, T. Yachaima and T. Jamkrajang 2018. Lifestyle community: A case study of Prasang self-help settlement Suratthani province. The Journal of Pacific Institute of Management Science (Humanities and Social Sciences) 4(1): 1-9. (in Thai)
- Kaewkongpan, D., C. Choothong, C. Mata, S. Srisawakran, and S. Machaiwong 2021. Participatory Innovation Among Elderly People by Creative Creation for Establishing Elderly School in Ban Laeng Subdistrict, Mueang District, Lampang Province. Journal of Community Development and life Quality 9(3): 433-444. (in Thai)
- Ongcharoen, P. 2021. Problem Solving Operations in Southern Border Provinces: Case Study of Project for Repairing Houses that are Poor and Underprivileged People in Southern Border Provinces. Journal of Community Development and life Quality 9(1):14-26
- Phatthanasri, N. 2015. Development for eifestyle be self-reliant communities of create self plantation in Prachuap khirikhan province. Academic Journal Phranakhon Rajabhat University 6(2): 331-341. (in Thai)
- Srichai, C. 2018. Problem solving guidelines in three southern border provinces areas of Thailand. The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal 24(Special issue): 1-11. (in Thai)
- Suwapong, N. 2022. The Lesson Learned to reinforce learning process. Journal of Graduate Saket Review 7(1): 47-60. (in Thai)